

ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ: ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΠΑΠΑΤΑΞΙΑΡΧΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ: ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΘΕΣΗ / ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ: ΑΝΤΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΕΦΕΤΩΝ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ:
E-MAIL: ΗΡΑΡΑΤΑΧΙΑΡΗ@JUSTICE.GOV.GR

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ:

«Καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας».

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ:

Με την προτεινόμενη ρύθμιση ενσωματώνεται στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 2011/93/ΕΕ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, με την οποία αντικαθίσταται η απόφαση - πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ. Η εναρμόνιση λαμβάνει υπόψη τις ήδη υφιστάμενες σχετικές ρυθμίσεις, όπως αυτές περιέχονται στον Ποινικό Κώδικα, στην Ποινική Δικονομία και σε λοιπά νομοθετήματα.

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ:

1.Εισαγωγή αυτοτελούς άρθρου (άρθρο 18 σχεδίου νόμου) για τη λήψη μέτρων κατά ιστοσελίδων που περιέχουν ή διαδίδουν παιδική πορνογραφία (κατάργηση ιστοσελίδας, προσωρινή απενεργοποίηση του ονόματος χώρου, φραγή της

πρόσβασης σε ιστοσελίδα).

2. Τροποποίηση (άρθρα 16 και 17 σχεδίου νόμου) των διατάξεων των νόμων που αφορούν την παροχή αρωγής στα θύματα των εγκλημάτων της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας (ν. 3064/2002 και το κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθέντος Π.Δ. 233/2003, ν. 3226/2004, ν. 3811/2009 και άρθρο 173 παρ. 5 ΚΠολΔ).

A: ΚΥΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗ ΡΥΘΜΙΣΗ

1. Αναγκαιότητα

1.1. Περιγράψτε το πρόβλημα (οικονομικό, κοινωνικό ή άλλο), το οποίο καθιστά αναγκαία την προώθηση και ψήφιση της αξιολογούμενης ρύθμισης.

Η σεξουαλική κακοποίηση και η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών αποτελούν ιδιαίτερα σοβαρές μορφές εγκλήματος, δεδομένου ότι έχουν ως στόχο την ευάλωτη ομάδα των παιδιών, τα οποία δικαιούνται ειδικής προστασίας και φροντίδας. Τέτοιου είδους συμπεριφορές συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων των παιδιών, όπως αυτά διακηρύσσονται σε διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι συνέπειές τους είναι μακρόχρονες σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές βλάβες των θυμάτων και η συνέχισή τους υπονομεύει τις θεμελιώδεις αξίες της σύγχρονης κοινωνίας που συνδέονται με την ειδική προστασία των παιδιών καθώς και με την εμπιστοσύνη στους σχετικούς κρατικούς θεσμούς.

Είναι γεγονός ότι σημαντικός αριθμός παιδιών στην Ευρώπη πέφτουν κάθε χρόνο θύματα ασέλγειας, ενώ οι σχετικές έρευνες καταδεικνύουν ότι το φαινόμενο αυτό δεν μειώνεται με τον καιρό, αλλά αντίθετα οι μορφές σεξουαλικής βίας κατά των ανηλίκων αυξάνονται αριθμητικά και εξελίσσονται κατ' είδος.

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών καθιστούν τα συγκεκριμένα προβλήματα ολοένα εντονότερα, δεδομένου ότι η παραγωγή και η διακίνηση υλικού παιδικής πορνογραφίας, με τη χρήση των συγκεκριμένων μέσων σήμερα, γίνεται ευκολότερη. Η χρήση των μέσων αυτών διασφαλίζει την ανωνυμία των δραστών, οι οποίοι μπορούν να δρουν χωρίς τις αναστολές της

προσωπικής επαφής με το θύμα και παράλληλα οι πράξεις τους να επιφέρουν αποτελέσματα από μεγάλη απόσταση χωρίς να είναι εύκολα ανιχνεύσιμες.

Η ευκολία των ταξιδιών και οι διαφορές εισοδήματος τροφοδοτούν το λεγόμενο "σεξουαλικό τουρισμό" με θύματα παιδιά, συνεπεία του οποίου παραμένουν αιμώρητα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας παιδιών στο εξωτερικό. Εκτός από τις δυσκολίες ως προς τη δίωξη, το οργανωμένο έγκλημα στον τομέα αυτό αποφέρει σημαντικά κέρδη με ελάχιστο κίνδυνο. Επιπλέον, οι διαφορές στο ποινικό δίκαιο (ουσιαστικό και δικονομικό) των κρατών μελών μπορεί να έχουν ως συνέπεια τη δυσκολία ως προς τη διερεύνηση και δίωξη εγκλημάτων με διασυνοριακή διάσταση.

Τα τελευταία χρόνια, μέσω της εξέλιξης της τεχνολογίας, λαμβάνει χώρα η άνθηση της ηλεκτρονικής κοινωνικής δικτύωσης και επικοινωνίας, η οποία σε περίπτωση κακής χρήσης της παρέχει πολλές δυνατότητες προσβολής των προσώπων που επικοινωνούν μέσω διαδικτύου και τα οποία δεν διαθέτουν αυξημένα μέτρα αυτοπροστασίας, όπως οι οικονομικοί οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις. Ακόμη, η μη εξοικείωση της μεγαλύτερης γενιάς με τα τεχνολογικά αυτά μέσα ειδικά στη χώρα μας, σε αντίθεση με τους ανήλικους που γνωρίζουν πολύ περισσότερα, δυσχεραίνει τη δυνατότητα ελέγχου των παιδιών από τους γονείς. Απόρροια αυτού είναι η έκθεση σε κινδύνους προσβολών των παιδιών, αφού τόσο το περιβάλλον του σχολείου, όσο και αυτό της οικογένειας στερούνται ή διαθέτουν περιορισμένες δυνατότητες προστασίας τους, αλλά και αποτροπής από μια ανεπίτρεπτη χρήση των μέσων αυτών.

1.2. Αναφέρατε τους στόχους που επιδιώκει η αξιολογούμενη ρύθμιση συμπεριλαμβάνοντας επιπλέον τυχόν ποσοτικοποιημένα και ποιοτικά στοιχεία των επιδιωκόμενων στόχων και αποτελεσμάτων.

Σκοπός του παρόντος νόμου, είναι η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ (όπως ο αριθμός αυτής διορθώθηκε στο ορθό από το εσφαλμένο 2011/92/ΕΕ και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 335 της 17ης Δεκεμβρίου 2011) για την "καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, της παιδικής πορνογραφίας και προστασία των

θυμάτων αυτών", καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την οποία θεσπίζονται κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και κυρώσεων στον τομέα της γενετήσιας εκμετάλλευσης ανηλίκων, την πρόληψη των συγκεκριμένων εγκλημάτων και την προστασία των θυμάτων.

Με την εν λόγω νομοθετική πρωτοβουλία επιδιώκεται η διασφάλιση της πληρέστερης προστασίας των παιδιών από τέτοιου είδους αξιόποινες συμπεριφορές, η οποία συντελείται: α) με την τυποποίηση νέων συμπεριφορών ως αξιόποινων, β) με τη βελτίωση- τροποποίηση των ήδη υφιστάμενων εγκλημάτων του 19^{ου} Κεφαλαίου του Ειδικού Μέρους του ΠΚ και των κανόνων του Γενικού Μέρους, γ) με δικονομικού χαρακτήρα ρυθμίσεις σχετικές με την έρευνα τέτοιων συμπεριφορών, τη μη άσκηση δίωξης σε βάρος των θυμάτων και την παροχή σε αυτά των μέτρων επιείκειας.

Η προσέγγιση της πρωτοβουλίας αυτής ολοκληρώνεται με θυματοκεντρικές ρυθμίσεις σχετικές με την παροχή αρωγής, τη χορήγηση άδειας παραμονής και τη δυνατότητα λήψης αποζημίωσης.

Τέλος, στόχος της νομοθετικής ρύθμισης είναι να αντιμετωπιστεί η κάθε μορφή γενετήσιας εκμετάλλευσης ανηλίκων ακόμα και σε ένα ευνοϊκό για τη διάδοσή της περιβάλλον, όπως αυτό του Διαδικτύου, με τη λήψη μέτρων σε βάρος ιστοσελίδων στο διαδίκτυο για τον περιορισμό και την κατάργηση της διακίνησης είτε υλικού παιδικής πορνογραφίας, είτε πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων.

1.3. Αναφέρατε αναλυτικά τις κοινωνικές και οικονομικές ομάδες που επηρεάζει άμεσα και αυτές που επηρεάζει έμμεσα η αξιολογούμενη ρύθμιση και προσδιορίστε τον λόγο της επιρροής.

Το προτεινόμενο σχέδιο νόμου αφορά την ευάλωτη ομάδα των παιδιών, που είτε πέφτουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης είτε εξωθούνται σε συμμετοχή σε πορνογραφικές παραστάσεις ή σε παιδική πορνογραφία. Περαιτέρω απόρροιες των συμπεριφορών αυτών αντανakλώνται στις οικογένειες των θυμάτων αυτών και στον κοινωνικό τους περίγυρο (οικείοι, σχολείο,

αθλητικές ενώσεις κ.α.). Σε δεύτερο επίπεδο, επακόλουθα της διάπραξης τέτοιων συμπεριφορών από φυσικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται σε αυτά, υφίστανται και τα νομικά πρόσωπα μέσω ή προς όφελος ή για λογαριασμό των οποίων διαπράττονται τέτοια εγκλήματα σε βάρος ανηλίκων. Τα επακόλουθα αυτά δε θα μπορούσαν να αφήσουν ανέπαφες και τις ενώσεις προσώπων οι οποίες εμπλέκονται σε τέτοια εγκλήματα.

2. Καταλληλότητα

2.1. Αναφέρατε, εάν υπάρχουν, προηγούμενες προσπάθειες αντιμετώπισης του ίδιου ή παρόμοιου προβλήματος στην Ελλάδα και περιγράψτε αναλυτικά τα επιτυχή και τα προβληματικά σημεία των προσπαθειών αυτών.

Στην ελληνική έννομη τάξη υφίστανται ρυθμίσεις για συναφή αδικήματα, τα οποία εμπεριέχονται στον Ποινικό Κώδικα (άρθρα 8 εδάφιο η', 113 παράγραφος 6, 187B, 336 σε βάρος ανηλίκου, 338 σε βάρος ανηλίκου, 339, 342, 348A, 348B, 349 παράγραφοι 1 και 2, 351 παράγραφος 4, 351A, 352A, 352B), στην Ποινική Δικονομία (άρθρα 59 παράγραφος 4, 226A, 253A) και σε λοιπά νομοθετήματα (ν. 2225/1994, ν. 3064/2002, ν. 3226/2004, ν. 3500/2006, ν. 3625/2007, ν. 3727/2008, ν. 3811/2009, ν. 4198/2013, ν. 4216/2013, Π.Δ. 233/2003 κ.ά.) οι οποίες δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση των σύγχρονων μορφών εγκληματικότητας σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών.

Με το παρόν σχέδιο νόμου τροποποιούνται και συμπληρώνονται οι ανωτέρω ρυθμίσεις με λεπτομερέστερες διατάξεις ποινικού και δικονομικού δικαίου.

Ειδικότερα, ποινικοποιούνται (ή τροποποιούνται ήδη υφιστάμενες προβλέψεις) μορφές σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών που διευκολύνονται με τη χρήση της τεχνολογίας πληροφοριών, όπως η άγρα παιδιών για σεξουαλικούς λόγους («grooming») μέσω κυρίως του διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων, στα οποία οι ανήλικοι έχουν διαρκώς αυξανόμενη πρόσβαση.

Θεσπίζεται το αξιόποιο των πράξεων που συνδέονται με τις πορνογραφικές παραστάσεις υπό την έννοια της προορισμένης για ακροατήριο οργανωμένης απευθείας έκθεσης ανηλίκων (είτε σε ζωντανή «live» παράσταση είτε δια σύγχρονων μέσων επικοινωνίας «skype»).

Θεσπίζονται διατάξεις για την κατάργηση ιστοσελίδων που περιέχουν ή διαδίδουν παιδική πορνογραφία.

Θεσπίζονται διατάξεις για τη δίωξη των αδικημάτων που τελέστηκαν εκτός της επικράτειας.

2.2. Αναφέρατε τουλάχιστον ένα παράδειγμα αντιμετώπισης του ίδιου ή παρόμοιου προβλήματος σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του ΟΟΣΑ (εφόσον υπάρχει) και αιτιολογήστε τον λόγο για τον οποίο επιλέξατε τη συγκεκριμένη χώρα.

Οι διαπιστωμένες ελλείψεις, έτσι όπως αυτές καταγράφονται στο υπό στοιχείο 2.1 κεφάλαιο, αποτελούν πρόβλημα κοινό για όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προκειμένου να αντιμετωπιστούν με αποτελεσματικό και ομοιόμορφο τρόπο σε αυτά προκρίθηκε ως ενδεδειγμένη λύση η θέσπιση της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ, την οποία όλα τα κράτη μέλη καλούνται να ενσωματώσουν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση άλλωστε, από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας, έχει την αρμοδιότητα θέσπισης ελάχιστων κανόνων σε τομείς εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, σύμφωνα με τα αρ. 82 παρ. 2 και 83 παρ. 1 Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ), τα οποία αποτελούν τη νομική βάση της προαναφερόμενης Οδηγίας. Καθόσον η διαδικασία της ενσωμάτωσης βρίσκεται σε εξέλιξη, δεν υπάρχουν ακόμα ενδεδειγμένα παραδείγματα προς αναφορά.

2.3. Απαριθμήστε αναλυτικά τα διατάγματα και τις κανονιστικές πράξεις που πρέπει να εκδοθούν, προκειμένου να εφαρμοστεί πλήρως η αξιολογούμενη ρύθμιση και περιγράψτε για κάθε μία από αυτές τυχόν θέματα που πρέπει να προσεχθούν κατά την εφαρμογή της.

Δεν προβλέπεται η έκδοση διαταγμάτων ή άλλων πράξεων.

3. Συνέπειες στην Οικονομία.

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις αντιμετωπίζονται συμπεριφορές οι οποίες σχετίζονται με τη σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση ανηλίκων ή την παιδική πορνογραφία και την ποινική αντιμετώπιση αυτών και δεν εισάγονται ρυθμίσεις με οικονομικό περιεχόμενο ή με άμεσες συνέπειες στην οικονομία. Ενδεχόμενη ωστόσο αύξηση των κρατικών εσόδων μπορεί να επέλθει από την είσπραξη των χρηματικών ποινών, που τυχόν θα επιβληθούν σε πρόσωπα για την τέλεση αξιόποινων πράξεων που αναφέρονται στο σχέδιο νόμου, καθώς και από την είσπραξη των διοικητικών προστίμων, που τυχόν θα επιβληθούν σε νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, που εμπλέκονται στις αναφερόμενες στο σχέδιο νόμου πράξεις. Είναι προφανές ότι πρόκειται για δευτερογενείς συνέπειες για την κρατική οικονομία.

4. Συνέπειες στην κοινωνία και στους πολίτες και στην απονομή της δικαιοσύνης.

Το σχέδιο νόμου αναμένεται να έχει θετικό αντίκτυπο στην πάταξη των εγκλημάτων της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιών που συνήθως έχουν σημαντική διασυνοριακή διάσταση, η οποία καθίσταται εμφανής στην παιδική πορνογραφία, τις πορνογραφικές παραστάσεις, που προορίζονται για ακροατήριο μεταξύ άλλων και με τη χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών, και το σεξουαλικό τουρισμό με θύματα παιδιά.

Ενισχύονται και κυρίως επεκτείνονται τα μέτρα προστασίας των θυμάτων κατά τη διερεύνηση των εγκλημάτων και την ποινική διαδικασία.

Οι νέες διατάξεις που αφορούν στην κατάργηση των ιστοσελίδων που περιέχουν ή διαδίδουν παιδική πορνογραφία ενισχύουν το ισχύον θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης των σχετικών εγκλημάτων.

Εφόσον με τις ρυθμίσεις αντιμετωπίζεται το φαινόμενο αυτό ποινικά είναι πέραν από απαιτούμενο αλλά και λογικό να ενισχύονται οι αρμόδιες αρχές με επιβοηθητικά εργαλεία για τον εντοπισμό των δραστών και τη συλλογή

αποδείξεων για την εκδίκαση αυτών των έκνομων ενεργειών. Προς την κατεύθυνση αυτή και το έργο της δικαιοσύνης διευκολύνεται.

5. Διαφάνεια- κοινωνική συμμετοχή.

Το παρόν σχέδιο νόμου ενσωματώνει τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ στην εθνική έννομη τάξη, οι οποίες υπήρξαν αντικείμενο συστηματικής διαβούλευσης με φορείς της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών (όπως εξειδικευμένες διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, καταξιωμένα ερευνητικά κέντρα και κοινωνικοί φορείς που προασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα).

Στα πλαίσια της υλοποίησης των αρχών της καλής νομοθέτησης και στο συγκεκριμένο σχέδιο νόμου έγινε χρήση των μέσων αυτής, όπως αυτά ορίζονται στο αρ. 5 Ν.4048/2012 (Α' 34). Συγκεκριμένα τέθηκε το σχέδιο νόμου, όπως το αρ. 6 του ιδίου νόμου προβλέπει, σε διαβούλευση στο διαδικτυακό τόπο www.opengov.gr στις 17/2/2014 και ολοκληρώθηκε η σχετική διαδικασία στις 24/2/2014.